

OVO JE NAŠA POVIJEST – SABOR U KRIŽEVCIMA I NASTAVAK HRVATSKOG (NARODNOG) OTPORA 1397...

(11. siječnja 2021)

<https://otporas.com/ovo-je-nasa-povijest-sabor-u-krizevcima-i-nastavak-hrvatskog-narodnog-otpora-1397/>

OVO JE NAŠA HRVATSKA POVIJEST

Ako želite saznati više, molim kliknite na poveznicu na dnu opisa “HOBOTNICA”.
Hvala i uživajte u čitanju i saznanju hrvatskih povijesnih dogodovština. Otporaš.

KRVAVI SABOR

BORBA HRVATSKIH VELIKAŠA POD VODSTVOM IVANA OD PALIZNE

Budući da kralj Ludovik I. Anzuvinski (1342. - 1382.) nije imao muškoga potomka, a nije htio prihvatiti ni prijedlog pape Urbana VI. da za svoga nasljednika odredi bivšeg hrvatskog hercega i svoga daljnijeg rođaka Karla Dračkoga, prijestolje je naslijedila njegova maloljetna kćer **Marija**. Iako je tada imala svega dvanaest godina, odmah je bila okrunjena kao "rex", kralj; vladavinu je, međutim, preuzela njezina majka Elizabeta, žena "vladohlepnja i strastvena". Svojim savjetnikom izabrala je ugarskog palatina Nikolu Gorjanskoga, bivšeg mačvanskog bana, ali i čovjeka koji je bio željan vlasti. Elizabeta je, također uz suglasnost svoga savjetnika, počela vladati centralistički, izbjegavajući saziv Sabora. U Hrvatskoj je nastalo veliko nezadovoljstvo. Nezadovoljno je hrvatsko plemstvo govorilo: "Žena je zavladała državom". Nezadovoljstvo je bilo tim veće što je plemstvo željelo dovesti na prijestolje Ludovikova rođaka napuljskog kralja Karla Dračkoga. Uz već spomenute činjenice, njihovo je opredjeljenje bilo tim odlučnije što su znali da Karlo vrlo dobro poznaje zakone i uredbe Kraljevine Hrvatske i k tomu još Kraljevine Ugarske. Prilike su postale još zamršnijima kad je za nezadovoljstvo hrvatskoga plemstva doznao i bosanski kralj Tvrtko I. Kotromanić. U nadi da bas sada ima povoljne prilike proširiti granice svoje kraljevine na Jadransko more, a na sjever sve do rijeke Drave, odluci on poslati hrvatskim velikašima svoje poslanike sa sasvim konkretnim prijedlozima, koje je sažeto moguće i ovako izraziti: Neka se hrvatski velikaši odvoje od ugarske krune, dakle slobodno izabrane krune sv. Stjepana još 1102. godine i stvore samostalnu hrvatsku državu, odnosno kraljevinu. Drugim riječima: radilo se o obnovi stare hrvatske države na čelu sa samostalno izabranim kraljem, ovaj put Karlom Dračkim. Ponudu, ili, bolje reci, pravi izazov, odmah je prihvatio vranski prior Ivan Palizna, dok je jedan dio hrvatskog plemstva, posebno Zadar i Dubrovnik, ostao u početku prilično uzdržan, između ostalog i stoga što su isti gradovi "tm u oku mletačkoj republici". Međutim, doznala je za to kraljičina mati Elizabeta, pa ona, prema savjetu Nikole Gorjanskoga, požuri u Dalmaciju i uđe, zajedno s kraljicom Marijom, svečano u Zadar (ljeti 1383.). Budući da Ivan Palizna nije na vrijeme dobio pomoć iz Bosne, slomi kraljica Marija, uz pomoć svoje vojske, grad Vranu, a Ivan Palizna sklonio se u Bosnu. Nikola Gorjanski nije se ipak usudio ući u Bosnu, nego je radije sklopio mir s Tvrtkom i, što više, savez "protiv svih neprijatelja" kraljice Marije. A u ime toga saveza prepustio je krajem studenoga 1385. godine kralju Tvrtku i grad Kotor, grad "njegovih predaka". Radilo se, dakako, o varljivome primirju, no koje je ipak omogućilo Nikoli Gorjanskom, u ime kraljice, nastaviti i dalje vladati u Hrvatskoj na stari apsolutistički način. Doduše, kraljice su za svoga boravka u južnoj Hrvatskoj posjetile više dalmatinskih gradova, među njima Dubrovnik, Zadar i Šibenik, potvrđujući im stare povlastice, a o Novoj godini 1384. posle su u Slavoniju. Najprije su posjetile Zagreb, zatim Križevce, Đurđevac i Požegu, i potom se vratile u Budim. Nisu sazivale Sabor, a nisu htjele odmah potvrditi ni Zlatnu bulu Andrije II. Arpadovića iz godine 1222. Riječ je, naime, o svečanoj ispravi kojom su hrvatskom i ugarskom plemstvu bila zajamčena određena prava, kojima se, ustvari, ograničava kraljevska vlast. Prema tim pravima, plemstvo je bilo oslobođeno nekih poreza, posebno ukonačivanja kraljeve vojske. a jedino je bilo dužno sudjelovati u obrambenom ratu. a posjedi, koje su velikaši imali, bili su nasljedni, što znači da im darovane posjede kralj više nije mogao oduzeti. Ako kralj ne bi poštivao zakone Kraljevine, plemstvu je bilo dopušteno pobuniti se protiv njega. Recimo i to da je Zlatna bula s vremenom postala državnim zakonom i osnovom ustava na koji je kralj prisizao u prigodi svečane krunidbe.

Uvidjevši neiskrenost kraljica, koje su u međuvremenu ipak priznale, odnosno potvrdile, Zlatnu bulu, ali nastavile i dalje vladati apsolutistički i ne sazivajući Sabor, u Slavoniji je stvorena prava "Liga" s čvrstom namjerom srušiti s prijestolja kraljice, njihova "ljubimca" Nikolu Gorjanskoga te "Nijemca" Žigmunda, budućeg Marijinog muza. Na čelo nezadovoljnih hrvatskih velikaša, dakle visokog plemstva, stala je sada velikaška obitelj bruce Horvat, koja je bila rodom iz stare vukovske (vukovarske) županije. Bili su to Pavao Horvat, biskup zagrebački, te njegova braća Ivanis, donedavna mačvanski ban, i Ladislav, čije nam zanimanje nije poznato. Uz neke istaknute ugarske velikaše kao što su Nikola Sec (Szechy), nekoć hrvatski ban, i dvorski blagajnik Nikola Zambo, hrvatskim se nezadovoljnicima također

pridružio i nedavno svrgnuti hrvatsko-slavonsko-dalmatinski **ban Stjepan Lacković Čakovečki**, kao i sam bivši vranski prior Ivan od Palizne. Oni su na temelju dobro poznatog iskustva o neiskrenosti budimskog dvora - gdje su uglavnom i boravile kraljice - čvrsto odlučili dovesti u Hrvatsku napuljskog kralja Karla Dračkog.

Kao što je spomenuto, Karlo je imao vrlo dobre uvjete za takav izbor, ne samo u Hrvatskoj već i u Ugarskoj. Odluku hrvatskih velikaša više nije mogla zaustaviti niti činjenica što se kraljica mati Elizabeta u međuvremenu i izmirila sa Žigmundom, te na brzinu, u ranu jesen 1385. godine, organizirala u Budimu i svečano vjenčanje svoje kćeri Marije s istim Žigmundom koji je već od ranije bio njezin zaručnik. Sve je to bilo prekasno, jer je već mnogo ranije putovao u Napulj, a pod izlikom da ide u Rim, zagrebački biskup Pavao Horvat te pozvao Karla da dođe i sjedne na hrvatsko i ugarsko prijestolje. Što više, zagrebački je biskup pred kraljem Karlom Dračkim održao i znameniti govor, a kojega je bit u slijedećem: poziv kralju "da dođe i slozi razbijeno kraljevstvo, ujedini nesložne vođe i skromne državljane, te tako učini, da svi uživaju milinu mira i pravde". Jer, kako je rekao: "Laki spol ne zna završiti svađe koje je potpirio". Stoga zemlja "nekoć moćna u ugodnom izobilju, stoji sada rastrgana bijesnim ratom (...), a sasvim nedužan puk razderan u štetne stranke, svim silama bijesni u utrobi kraljevstva (...). Zato neka dođe tvoja prejasnost!" Zanimljivo je također spomenuti da je kraljica mati Elizabeta vrlo brzo saznala za stavove zagrebačkog biskupa Pavla Horvata te zapovjedila građanima slobodnog kraljevskog grada na brdu Gradecu "da navale na biskupov dvor i podrum koji ima u Zagrebu zajedno s gospodom Zagrebačkog kaptola, i sva dobra koja će ondje naci pretvore u plijen".

Premda je zagrebački biskup bio svrgnut sa službe, i to na traženje kraljice Elizabete i njenog regenstva, pa opet i pomilovan, biskup je ustrajao u svojoj politici, dakako u suradnji s drugim velikašima, vodama otpora. Sam Karlo Drački prihvatio je poziv hrvatske lige na čelu sa zagrebačkim biskupom Pavlom Horvatom u nadi da će mu ipak uspjeti ono što nije uspjelo kralju **Ludoviku I.**, njegovu daljnjem rođaku, a to je značilo: sjediniti oba kraljevstva i obje krune na svojoj glavi. Budući da nije uočio i opasnost koja mu prijete, Karlo Drački došao je uskoro brodom u Senj, odnosno tamošnju luku, a odatle u Zagreb, i tu je na biskupovu dvoru proveo oko tri mjeseca. " Zatim je uz sjajnu pratnju posao u Budim gdje ga je tamošnji Sabor na sam Božić 1385. godine proglasio kraljem, a kraljica Marija (ustvari i daljnja rođakinja Karlova) bude prisiljena odreci se prijestolja. Sabor se tada preselio u Stolni Biograd, gdje je uz poštivanje svih uobičajenih ceremonija, i to na samu Staru godinu 1385. g., ostrogonski nadbiskup Demetrije svečano okrunio Karla II. Dračkoga posebno za hrvatskog, a posebno za ugarskog kralja. Svečanostima su morale prisustvovati Marija i njena mati Elizabeta. Recimo i to da je Karlo II. odmah i nagradio svoje pristaše. Nikola Seć imenovan je opet palatinom, a Ivan od Palizne imenovan je hrvatsko-slavonsko-dalmatinskim banom i tu je čast obnašao sve do svoje smrti (1386. - 1391.). Između više drugih nagrađenih spomenimo i krčkog kneza Stjepana Frankopana, koji se pridružio Palizni i drugim nezadovoljnim hrvatskim velikašima. Njemu je kralj Karlo II. Drački potvrdio sva njegova imanja, a u slučaju da ne bi imao muškoga potomka, sva imanja naslijedila bi njegova najstarija kćer Elizabeta.

Povijesna vrela svjedoče kako kralj Karlo II. nije dugo vladao. Naime, kraljica Elizabeta i Nikola Gorjanski, koji su bili lišeni "časti i vlasti" skovali su urotu. Pozvali su kralja Karla II. Dračkoga na pregovore u jednu sobu budimskog dvora i tu ga je teško ranio kraljičin pehamik Blaž Forgać. Kraljeva pratnja zajedno s biskupom Horvatom, banom Stjepanom Lackovićem i drugim odličnicima vrati se tada u Zagreb, a teško ranjenog kralja presele, na njegovu vlastitu molbu, u Višegrad i tu je, vjerojatno otrovan, umro 24. veljače 1386. godine. Sada opet sjeda na prijestolje kraljica Marija (1386. - 1395.), a vladavinu preuzimaju i njezina mati kraljica Elizabeta i stari joj savjetnik ugarski palatin Nikola Gorjanski.

Na te nemile događaje cijela je Hrvatska "vapila za pravdom", uporno svjedoče povijesna vrela. Međutim, građanski mir u zemlji bio je sada još udaljeniji. Nije se mogla donijeti niti poznata "Gorjanska osveta" koja je završila ne samo zatočeništvom obiju kraljica u Novigradu na Moru nego je uskoro u istom gradu i umorena kraljica Elizabeta (sredinom siječnja 1387.), dok je kraljici Mariji pošteđen život. Elizabetino tijelo izloženo je potom u zadarskoj prvostolnici, zatim otpremljeno u Višegrad. Mariju je

kasnije, i to uz pomoć mletačkog posredništva, te Ivana senjskog i krčkog kneza, oslobodio iz zatočeništva njezin muž kralj Žigmund (4. lipnja iste, 1387., godine). Žigmundu je išla u prilog i činjenica što su ga Mađari u međuvremenu, 31. ožujka 1387. okrunili u Budimu krunom sv. Stjepana. Slijedio je tada pravi građanski rat, i to između hrvatske velikaške vojske, koja nije ni tada htjela priznati Žigmunda hrvatskim kraljem, već je računala na mladog napuljskog kralja Ladislava, sina umorenog kralja Karla II. Dračkog. Hrvatima se pridružio i bosanski kralj Tvrtko I. koji ima i svoje vladarske namjere, a uskoro i vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić, koji je kasnije u Omišu (ili Splitu?) dao izraditi bogato iluminirani rimski misal poznat i kao "Hrvojev misal". Međutim, Žigmund je privremeno uspio preuzeti inicijativu, jer se Trtkove čete nalaze izvan zemlje u boju s Turcima, pa se vode hrvatskoga otpora (odnosno borbe protiv njihove volje okrunjenoga "stranca", Žigmunda) opet povlače u Bosnu, a zajedno s njima ban Ivan Palizna, braca Horvat i drugi. No, i kralj Tvrtko I. uspio se također oporaviti, prije svega i zato jer su mu se pridružili: Hrvatska južno od Velebita i skoro svi važniji dalmatinski gradovi i utvrde sa zaledem, zajedno s otocima (osim Zadra). Bio je to za kralja Tvrtka, inače uvjerenog katolika, kao i za sve njegove istomišljenike, najistaknutije hrvatske velikaše, dovoljan razlog da se on 1390. godine - dakle, tristo godina nakon smrti posljednjega hrvatskoga vladara narodne krvi Stjepana II. Trpimirovića - proglasio još i kraljem Hrvatske i Dalmacije. Prema ocjeni relevantne hrvatske historiografije, "kralj Stjepan Tvrtko I. jedini je vladar poslije izumrća hrvatske narodne dinastije, koji je okupio u svojoj ruci većinu hrvatskoga naroda i hrvatske povijesne zemlje." Ali, slavni kralj Stjepan Tvrtko I. nije stigao učvrstiti svoju vlast. Za nešto više od godine, 14. veljače 1391., umro je u pedesetoj godini života. A samo mjesec kasnije, 23. ožujka godine 1391., umro je i Tvrtkov "vjerni suradnik" hrvatsko-slavonsko-dalmatinski ban Ivan Palizna.

Kralja Tvrtka naslijedio je slabi i nesposobni vladar Stjepan Dabiša (1391. - 1395.). Budući da nije imao hrabrosti oduprijeti se Žigmundu, on je s njima sklopio mir u Đakovu, kamo je došao na pregovore (1393. godine). Također se obvezao kralju Žigmundu da će mu oporučno, dakle nakon svoje smrti, ostaviti u nasljedstvo bosansko kraljevstvo i odrekao se hrvatskih velikaša, dakle vođa otpora: braca Pavla i Ivaniša Horvata kao i njihovih najužih suradnika. Njih je Žigmund samo godinu kasnije uhitio u Doborgradu na donjoj Bosni. Ivaniša je dao okrutno pogubiti, a biskup zagrebački Pavao skrivao se u nekom samostanu. Bio je to kraj hrvatskog otpora pod vodstvom braca Horvata, koji je, kako smo vidjeli, uspio, pa makar i ne za dugo, obnoviti staro hrvatsko kraljevstvo. Ali to ipak nije bio kraj borbe hrvatskih velikaša za samostalnost i neovisnost Hrvatske. Drugi hrvatski velikaši nastavit će borbu pod vodstvom već spomenutog bana Stjepana Lackovića, koji se već ranije pridružio braci Horvat i kralju Tvrtku. Upravo je ta stranka sada uporno nastojala dovesti na hrvatsko prijestolje sina umorenog kralja Karla II. - Ladislava Napuljskog (1386. - 1409.). Ustvari, taj je izbor čekao samo na svoju realizaciju - dolazak kralja i njegovu svečanu krunidbu. Tome je išla u prilog i suglasnost jednog dijela ugarskog plemstva, koje je također pristalo uz Ladislava Napuljskog.

SABOR U KRIŽEVCIMA I NASTAVAK HRVATSKOG OTPORA

Valja, međutim, naglasiti da su hrvatske pozicije, osim dugotrajnog građanskog rata, sve više ugrožavali i Turci Osmanlije. Tako su već godine 1388. po prvi put nesmetano provalili u Bosnu, ali ih je vojvoda Vlatko Vuković teško porazio kod Bileća, području zapadno od Drine. A samo godinu kasnije, pod njegovim vodstvom, kao i pod vodstvom bivšega mačvanskoga bana dobro poznatoga Ivaniša Horvata, oko pet tisuća hrvatskih ratnika sudjeluje u bici protiv Turaka na Kosovu polju. Samo dvije godine kasnije, tj. 1391., Turci su po prvi put nekažnjeno provalili u Srijem, potom i u druge hrvatske krajeve. Sve je to natjeralo Žigmunda da privremeno napusti svoje interese u Bosni i uključi se u goleme europske pripreme za turski rat i izbacivanje Turaka s Balkanskog poluotoka. Uz pomoć cijele zapadne Europe skupio je golemu vojsku -oko 40.000 vojnika - i poslao u susret turskom sultanu Bajazidu I. (zvanom Munja). Želio je, ustvari, u slučaju pobjede, kojoj se nadao, popraviti i svoj položaj u Bosni, jer su hrvatski velikaši već pripremali proglašenje tj. svečanu krunidbu Ladislava Napuljskog za kralja. Uz Ladislava je pristao i vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić. Međutim, 15. rujna 1396. godine Žigmund je doživio težak poraz u bici kraj Nikopolja na Dunavu. Sam kralj Žigmund s najužom pratnjom uspio je

nekako spasiti živu glavu, te uz pomoć Mlečana i njihovih lađa stigne o Božicu iste godine u Dubrovnik. Bili su to ban Nikola Gorjanski (sin poginulog kod Gorjana), ostrogonski nadbiskup Ivan Kanižaj i knez Herman Celjski, čiju je kćer Barbaru Žigmund uzeo za svoju drugu ženu (jer je Marija umrla, i to bez potomstva 17. svibnja 1385. godine). Valja reci da su Dubrovčani svečano dočekali Žigmunda "kao svoga kralja" i uz njihovu pomoć stigao je, poslije božićnih i novogodišnjih blagdana, u sjevernu Hrvatsku, te uskoro i sazva Sabor u slobodnom i kraljevskom gradu Križevcima.

Za Žigmundove tromjesečne odsutnosti u Hrvatskoj, a jednako tako i u Ugarskoj, smatralo se da on nije više među živima. To je dobro poslužilo i hrvatskim oporbenim velikašima, pa oni na čelu s banom Stjepanom Lackovićem proglase kraljem Ladislava Napuljskog. Budući da on nije mogao odmah doći u Hrvatsku, ne samo da je i dalje ostavio bana Stjepana Lackovića već ga je imenovao i ugarskim palatinom. Međutim, Žigmund, stigavši u sjevernu Hrvatsku, saznao je, i to vrlo brzo, za novonastalu situaciju u zemlji, pa odluci sazvati Sabor u Križevcima za kraj veljače 1397. godine. Na Sabor je pozvao i svoje protivnike "da se s njima izmiri". Štoviše, i sam kraljevski namjesnik ban Stjepan Lacković dobio je pismeno jamstvo da mu se neće nikakvo zlo dogoditi (*saluus conductus*). Lacković je doista povjerovao kraljevoj rijeci, pa dođe sa svojim pristašama iz redova plemstva na Sabor i ude u sabornicu bez oružja. Međutim, na Saboru je vrlo brzo došlo do oštre svade, pa i međusobnih optuživanja i zbog poraza u bici kod Nikopolja. Na to Žigmundovi pristaše izvuku mačeve te sasijeku Stjepana Lackovića i njegove pristaše, a njihova tjelesa pobacaju kroz prozor sabornice.

POSljedICE "KRVAVOG SABORA" U KRIŽEVcima

Nesretni Sabor u Križevcima, koji je u historiografiji, a jednako tako i u narodu, s pravom nazvan "Krvavi sabor", važan je i po burnim posljedicama koje su uskoro uslijedile. Naime, na glas o "Krvavom saboru križevačkom" rasplamsao se opet ustanak velikaša u cijeloj Hrvatskoj, a njima se opet pridružila i Bosna, sada na čelu s vojvodom Hrvojem Vukčićem, koji je upravo na putu prema vrhuncu svoje moći. Naime, i unatoč ranije utanačenom miru sa Stjepanom Dabišom u Đakovu (1395. godine), ni bosanski velikaši ne htjedoše da im nakon Dabišine smrti kraljem bude okrutni "Nijemac" Žigmund. Štoviše, i sve vojne koje je poveo u Bosnu propale su. A Žigmundova samovolja i raskalašenost uskoro su dojadile i većini ugarskoga plemstva, pa ga zato nezadovoljni ugarski velikaši uhvate i zatoče u južno-ugarskom gradu Siklošu (u travnju 1401. godine). Međutim, nekolicina njegovih pristaša uspjeli su uz pomoć mita i novca Žigmunda još iste godine osloboditi iz zatvora.

Premda se kralj Žigmund nalazio na slobodi i premda je davanjem amnestija pokušao primiriti svoje protivnike, pa i razdvojiti ih, i tako oslabiti njihove pozicije, on se ipak nije usudio odmah udariti na Bosnu. Znao je da je njegov nekadašnji prijatelj Hrvoje Vukčić Hrvatinić na vrhuncu svoje moći i da se većina hrvatskoga juga zajedno s velikašima i gradovima sporazumila s njim pozvati Ladislava Napuljskog na krunidbu u Zadar. Hrvoje je obećao Zadranima posebnu zaštitu "ako podignu zastavu prejasnoga kralja Ladislava" i zakunu mu se na vjernost. Izuzetak je bio jedino grad Dubrovnik, koji je ostao vjeran Žigmundu i podupirao njegovu politiku. Dakako, uz Žigmunda je bio i slobodni kraljevski grad Zagreb na brdu Gradecu - današnji Gornji grad, pa je i njemu za uzvrat Žigmund podijelio povlastice u pogledu olakšanja tržišnih pristojbi, danas bismo rekli, poreza.

Na ustrajne pozive hrvatskog, ali i dijela ugarskog plemstva, Ladislav Napuljski još uvijek je oklijevao doći u Zadar po krunu koju su mu obećavali. Izuzetak je bio jedino grad Dubrovnik, koji je ostao vjeran Žigmundovoj politici, osobito u pogledu Bosne. Ipak, nakon što je Ladislavu sam papa Bonifacije IX., koji je i "njegov zaštitnik", dao za pratnju kardinala Angela Anciaiola i nakon što mu je u Barleti ponovno obećana kruna, Ladislav se zaputio u Zadar. U grad je stigao 19. lipnja 1403. godine, i to u svečanoj pratnji od sedam galija i nešto manjih brodica ("barčića") koje su bile krcate plemićima i barunima. U Zadru ih je dočekalo oduševljeno mnoštvo naroda, a potom su svi pošli u zadarsku stolnu crkvu gdje su prisustvovali službi Božjoj. U tijeku sljedeća dva tjedna stigli su u Zadar i ugarsko poslanstvo zajedno s ostrogonskim nadbiskupom te, brojni hrvatski velikaši i crkveni velikodostojnici. Oni su uvjerovali Ladislava kako mu se svi, počevši od rijeke Drave na ovamo, pokoravaju. Premda se kralj pouzdavao u hrvatske velikaše kao i prisutne ugarske velikaše, a ponajviše u vojvodu Hrvoja, on se

ipak nije usudio poći u Ugarsku, pa je svečana krunidba obavljena 5. kolovoza 1403. godine u stolnoj crkvi sv. Stosije u Zadru. Svečanu ceremoniju krunidbe za hrvatskoga i ugarskoga kralja vodio je ostrogonski nadbiskup Ivan Kanižaj. Uz pretežno hrvatske velikaše krunidbi su prisustvovali i neki ugarski velikaši. Prema mišljenju starije historiografije, Ladislav se krunio starom hrvatskom krunom, jer je kruna sv. Stjepana bila u Žigmundovim rukama. Uz ovo, valja također istaknuti da je to bila posljednja krunidba na hrvatskom tlu. Međutim, i nakon krunidbe Ladislav je uporno odbijao poziv tamo prisutnih ugarskih velikaša da pođe s njima u Ugarsku, jer je dobro znao, kakvu je sudbinu doživio njegov otac. Štoviše, nije se usudio duže ostati niti u Hrvatskoj, jer otpor hrvatskog plemstva protiv "tudinca" Žigmunda kao i njegove vladavine ne samo da nije bio završen nego je i postepeno slabio, kako zbog stanja u Bosni, tako i zbog povlastica koje je kralj obilato dijelio gradovima, te amnestija svojim protivnicima u Ugarskoj. Zato se Ladislav nakon tromjesečna boravka u Hrvatskoj brže-bolje vratio u Napulj, a za svoga glavnog namjesnika, kao i hercega splitskog, ostavio je vojvodu Hrvoja Vukčića Hrvatinića. Upravo tada tiskan je prekrasni Hrvojev misal, a samo nekoliko godina ranije osnovan je u Zadru filozofsko-teološki studij u rangu sveučilišta, koji su vodili dobro poznati redovnici dominikanci. Istovremeno je, i to na sjeveru Hrvatske izgrađen poznati pavlinski samostan u Lepoglavi, koji postaje žarištem kulture i prosvjete u hrvatskome narodu. Nakon odlaska kralja Ladislava, kralj Žigmund ostaje sam, a uživa ne samo podršku svoga moćnog tasta Hermana Celjskog već su ga uskoro priznali i krčki knezovi Frankopani, zatim Nelipčići i drugi hrvatski velikaši. Ladislav se obraća Veneciji za pomoć, ali se ona najprije drži po strani, a potom i izričito odbija svoju pomoć. Čekala je, naime, sto povoljniji trenutak za svoje moguće planove. U takvoj situaciji Žigmund je odlučio najprije slomiti Bosnu, to jest staviti je pod svoju vlast, tim više što je znao da se i tamo pojedini velikaši bore za svoju vlast (Stjepan Tvrtko II. i njegov polubrat Ostoja). Videći, pak, da sam ne može ništa učiniti, pokušao je uz pomoć Zapada povesti svojevrsnu "križarsku vojnu" protiv tamošnjih "heretika". Nakon što je izdajom zarobio kralja Tvrtka II. i oko 170 tamošnjih velikaša i plemića, dade ih sve osim kralja nesmiljeno pogubiti kod Dobrograda i baciti u rijeku Bosnu (1408. godine). Tim porazom bude Ladislavova stranka potpuno uništena, kako u Bosni tako i u Hrvatskoj. I sam Hrvoje, kao i drugi hrvatski velikaši, i raniji kraljevi protivnici priznali su sada Žigmunda kraljem. Time je okončan i 25-godišnji otpor hrvatskoga plemstva pokušajima centralističke vladavine koju su pokušali provoditi nasljednici kralja Ludovika I., ali su okončani i hrvatski zahtjevi u pogledu izbora krune koju žele. Uskoro je valjalo odbijati sve učestalije nasrtaje Osmanlija i pokušati osloboditi hrvatsku obalu od Mlečana. Recimo i to da su Žigmunda priznali i svi južnohrvatski gradovi, osim Zadra (1409. godine). Međutim, videći sada Ladislav kako se neće moći održati na hrvatsko-ugarskom prijestolju, obnovio je svoje pregovore s Venecijom i zatražio njezinu pomoć nad ostatkom Dalmacije. Osim grada Zadra, bili su to jos samo Vrana, Novigrad i Pag. Prihvatio je ponudu Mlečana te za sto tisuća dukata prodao njima upravo spomenute gradove, kao i sva svoja kraljevska prava na Dalmaciju (9. srpnja 1409. godine). Uzalud je kralj Žigmund pozivao mletačkoga dužda na odgovornost i, štoviše, započeo rat za oslobođenje Dalmacije (ne samo on nego i svi kasniji hrvatsko-ugarski kraljevi), Mlečani se više nisu dali istjerati s hrvatske obale. Dalmacija zajedno s otocima i gradovima - osim Dubrovnika - ostala je pod njihovom vlasu sve do propasti Mletačke Republike krajem 18. stoljeća. Međutim, narod hrvatski nije se prodao. Ostao je vjeran svojoj tradiciji i kulturi, svojoj vjeri, svome jeziku i narodnosti, ali i svojoj državnosti, koja je uključivala i ustrajnu borbu za teritorijalnu cjelovitost hrvatske zemlje (u konkretnom slučaju - Dalmacije), pa je stoga ustrajno zahtijevao i njen povratak pod vlast Hrvatskoga sabora i bana. Upravo u tome i jest sva ljepota i sva vrijednost burne, ali i slavne hrvatske povijesti.

1397-20180324-077 Krizevci 600_Sabor krvavi / YU_1397-06

<http://www.safaric-safaric.si/dragutin-mix.htm>

* * * HOBOTNICA * * *

* * * octopus * * *